

תמוז תשפ"ה
יולי 2025

החזרת חיל הקשר והתקשוב לאגף התקשוב אלי"ם בדימוס דניאל רוזן

הרקע – התלבטות ארגונית ושינויים ארגוניים תכופים

במשך כעשרים שנה, משנת 1989 עד שנת 2008, התלבט צה"ל באשר למבנה הארגוני הנדרש כדי להתאים את הקשר והמחשוב להתפתחות שדה הקרב.

אחרי עבודת מטה ממושכת החליט סגן הרמטכ"ל, האלוף אהוד ברק, באוגוסט 1989, להעניק לחיל הקשר האלקטרוניקה והמחשבים סמכויות מקיפות ואחריות כוללת בנושאי מחשוב. ממר"ם, שעד אז הייתה כפופה לסגן הרמטכ"ל, הוכפפה פיקודית לקשר"ר, ותפקידה הוגדר מחדש כגוף טכני למערכות תקשוב ניידות ותוכנה בסיסית, הקמה והפעלה של מתקני המחשב המרכזיים, ומרכז פיתוח של יישומי מחשוב ייחודיים (תיב"ם, הדרכה בעזרת מחשב וכו'). ההחלטה הובילה לאיחוד פונקציות תפעול המחשוב ופונקציות הקשר בכל הרמות והמפקדות (מאגפי המטה הכללי ועד לדרג החטיבה/גדוד). פעילות הדרכת מקצועות המחשב עברה מממר"ם לבסיס ההדרכה של חיל הקשר, בה"ד 7.

בשנת 1994 החליט הרמטכ"ל רא"ל אהוד ברק על הקמת חטיבת מחשוב במפקדת קשר"ר,¹ במגמה להוביל את נושא המחשוב בצה"ל, ויחידות המחשוב הוכפפו לחטיבה זו. חטיבת המחשוב נקבעה כסמכות על לקביעת סטנדרטים למערכות המחשב ועיבוד נתונים אלקטרוני (עני"א) ביבשה ובמערכות רבזרועיות, והוחלט כי צה"ל (על כל זרועותיו) יצטייד בתוכנות ובציוד בתחום המחשב אך ורק על פי מדיניות החטיבה.

בשנת 1999, במסגרת תכנית ארגונית שאפתנית להתמודדות עם אתגרי העתיד, בשם 'צה"ל 2000', החליט הרמטכ"ל רא"ל שאול מופז על פיצול פעילות החיל: חיל הקשר האלקטרוניקה והמחשבים הוכפף לאגף טכנולוגיה ולוגיסטיקה, ובמקביל הוקמה חטיבת תקשורת ומחשוב באגף המבצעים (אמ"ץ) במטה הכללי, כגוף מטה על-זרועי למערכות שליטה, תקשורת, מחשוב, אבטחת מידע ולוחמה אלקטרונית, במגמה להוביל נושאים אלה במטה הכללי, בפיקודים המרחביים ובדרג הנייח; מחלקת אג"ם עברה ממקשר"ר לחטיבה החדשה, בה הוקמה מחלקת אמל"ח ומספר גופי מטה נוספים; חטיבת המחשוב במקשר"ר בוטלה, וגופי החטיבה – יא"ם (יחידת אג"ם למחשב), שוי"ב (שליטה ובקרה מבצעית) וממר"ם (מרכז מחשבים ורישום ממוכן) – נשארו במקשר"ר.

¹ הפעילות החלה את דרכה בשם 'מנהלת מחשוב' והפכה לחטיבת מחשוב ביולי 1994.

הפיצול לא הביא לתוצאות המקוות. השינוי הארגוני פגע בפיתוח כוח אדם, בבניין הכוח ובתפקוד היום-יומי של הפעלת הכוח. הפיצול בין הפעלת הכוח לבין בנין הכוח לא תיפקד. בעקבות זאת החליט הרמטכ"ל רא"ל משה (בוגי) יעלון להקים את אגף התקשוב.²

אגף התקשוב הוקם ב-3 במרץ 2003³ עם הקמת האגף הוכפף חיל הקשר האלקטרוניקה והמחשבים לאגף והוקמה היחידה לתקשוב ולטכנולוגיות מידע (לוט"ם),⁴ לה הוכפפו הגורמים שפעלו במסגרת חטיבת תקשורת ומחשוב באגף המבצעים והמחלקות הטכנולוגיות, בתי התוכנה ויחידות הקשר של המטה הכללי.

ב-8 במאי 2004 שונה שם החיל לחיל הקשר והתקשוב, ותוארו המלא של הקשר"ר שונה לקצין הקשר והתקשוב הראשי.

בדצמבר 2005, במסגרת שינויים מהותיים במבנה, ארגון וחלוקת התפקידים ותחומי האחריות בין אגפי המטכ"ל ומפקדת זרוע היבשה, החליט הרמטכ"ל רא"ל דן חלוץ על העברת חיל התקשוב וחלק מלוט"ם מאגף התקשוב למפקדת זרוע היבשה (מז"י).

בפברואר 2008, כחלק מלקחי מלחמת לבנון השנייה ומבצעים צבאיים נגד החמאס בעזה, החליט הרמטכ"ל רא"ל גבי אשכנזי על הכפפת חיל הקשר והתקשוב חזרה לאגף התקשוב והותנעה השקעה מהותית בהתעצמות בתחום התקשוב, הל"א והסייבר. במקביל הוקמה חטיבת תקשוב במפקדת זרוע היבשה.

התפרצות שמחה ספונטנית בקרב אנשי החיל

השינויים הארגוניים התכופים זעזעו את החיל, ויצרו מצוקה ומשבר מתמשך בקרב אנשיו. הכפפת חיל הקשר והתקשוב חזרה לאגף התקשוב התקבלה בשמחה רבה, ב'אנחת רווחה'.

הקשר"ר דאז, תא"ל שמוליק קינן, מצא לנכון לפנות לכל מפקדי החיל בסדיר ובמילואים, באיגרת מיוחדת, שעסקה ב'זהות' חיל הקשר והתקשוב ומקומו בצה"ל.

זו איגרת מעניינת וחשובה, בה קשר"ר מסביר כיצד מורשת החיל מעצבת את דרכו של החיל, מכתובה את התנהגותו, חשובה להשגת יעדיו.

מצאנו לנכון להציג לפניכם איגרת זו, כמו שהיא.

² נציין את האלוף (לימים רב'אלוף) בני גנץ, שוועדה בראשותו המליצה בתחילת שנת 2001 לרמטכ"ל רב'אלוף שאול מופז על איחוד הגופים והקמת אגף התקשוב. הרמטכ"ל מופז קיבל את ההמלצה והורה לראש אג"ת לפעול לממשה.

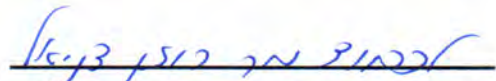
מילון הקיצורים של צה"ל מתקופת הקמת אגף התקשוב מציג את המונח תקשוב כראשי תיבות של תקשורת ושו"ב; על פי מסמך 'תפיסת התקשוב בצה"ל' שאגף התקשוב פרסם בשנת 2005, תקשוב הוא "שירותים, רשתות ומערכות המבוססים על שילוב בין שירותי/רשתות תקשורת ושירותי/מערכות עיבוד נתונים ואחסון מידע. מונח המבטא את הלכידות (Convergence) בין תקשורת (במובן של בזק) ובין מחשוב (במובן של עיבוד ואחסון נתונים). בדומה למונח הלועזי Telematics, המבטא את השילוב בין המונחים הלועזיים Telecommunications ו"Informatics (Information Technology)".

³ מפקדי אגף התקשוב דאז היו האלוף יצחק הראל, האלוף אודי (אהוד) שני (שינוטר) (מדצמבר 2003), האלוף עמי שפרן (מנובמבר 2006), האלוף עוזי מוסקוביץ' (מאוקטובר 2011), האלוף נדב פדן (מיוני 2016) והאלוף ליאור כרמלי (מפברואר 2018). במאי 2017 שונה שם האגף לאגף התקשוב וההגנה בסייבר.

⁴ בשנת 2015 שונה השם ל'החטיבה להתעצמות ותקשוב טכנולוגי-מבצעי'. ראשי התיבות 'לוט"ם' נשארו.

808	התקשוב	אגף
קשר"ר		לשכת
03-5698888		טל':
03-5698315		פקס':
03800		ד.צ.
20535	-	מנ-34
התשס"ח	ב	באדר
2008	במארס	20

(לוח תפוצה)

הנדון: העברת חיל התקשוב לאגף בכנס חמש שנים
להקמת האגף - דבר קשר"ר

1. לאור הפניות הרבות מקציני ונגדי החיל בסדיר ובמילואים ללשכתי בבקשה לשלוח העתק של דברים שנשאתי בנושא הזהות החיילית בטקס חזרת החיל (באירוע לציון חמש שנים לאגף התקשוב) ובשל החשיבות שאני מייחס לנושא החלטתי להפיץ לסגל הקצונה והנגדים הבכירים בחיל עותק מדבריי בכנס.
2. אני מבקש להביע הערכה ולהודות לרמטכ"ל, ס' הרמטכ"ל, ר' אג"ת ור' אגף התקשוב על ההחלטות והסיכומים החדים והברורים שיצאו תחת ידם, באשר לזהותו ומיקומו של חיל התקשוב בצה"ל!

3. בברכה,

שמוליק   קינן,   תא"ל
ק   ש   ר   "   ר

העברת חיל התקשוב לאגף בכנס חמש שנים

להקמת האגף - דבר קשר"ר

4 במרץ 2008

1. בכנס פקודת העבודה של אגף התקשוב בו נטל חלק גם חיל התקשוב, בישר ר' האגף על החלטת הרמטכ"ל להחזיר את חיל התקשוב, שעל גזעו הורכב אגף התקשוב ב- 2003, לאגף ממנו נותק. עוד בטרם סיים את דבריו פרצו מרבית המשתתפים במחיאיות כפיים ספונטניות אפשר אפילו לומר די סוערות..

2. החלטתי לנסות, בחסות האווירה האוניברסיטאית בה אנו נמצאים, להסביר את התפרצות השמחה הנ"ל. סבור אני שהבנה עמוקה של השמחה הספונטנית הזאת, ברמה התאורטית, תשרת אותנו בהמשך במובנים רבים, גם ברמה המעשית.

3. אי אפשר בלי סקירה קצרה על השינויים הזהותיים שעבר החיל ב-9 השנים האחרונות :

א. **ההתפצלות ב-1999 : העברת החיל לאט"ל** תחת הרעיון של איגום חיילות התומכ"ל (ממליץ לשנות את הטרמינולוגיה מחיילות השדה וחיילות התומכ"ל לחיילות לוחמים וחיילות מקצועיים) **והקמת חטיבת תקשוב באגף המבצעים**, על בסיס אנשי החיל.

ב. **בהמשך ב-2003, איסוף מרכיבי החיל ובניית אגף התקשוב.** מהלך שנדחף ונתמך על ידי מפקדי ואנשי החיל מתוך אמונה שלמה בחיוניות הצורך להקים אגף תקשוב בצה"ל.

ג. **בינואר 2006**, ניתוק החיל מאגף התקשוב והעברת כ- 5000 חיילים קצינים ונגדים לזרוע היבשה לבניין הכוח, תחת הרעיון המסדר של שלמות משאבית בבנין הכוח ביבשה.

עוד לא עיכלנו את משמעויות המהלך ומיד החל התהליך של **מנגנון איוש מטה כללי**, מנגנון שיצר הלכה למעשה **חיל תקשוב מטה כללי וחיל תקשוב יבשה**.

ד. ולבסוף וסוף כל סוף, **חזרה בימים אלה של החיל אל חיקו של אגף התקשוב**.

ההגדרה שאני מבקש להניח לתוצאה של הרצף הבלתי נתפס של שינויים והטלטלות הנ"ל היא **משבר זהותי מתמשך** או בהגדרה מורכבת יותר **דיסוננס קוגניטיבי זהותי**.

4. מילה על זהות בכלל ובהקשר שלנו **זהות מקצועית**. ע"פ ההגדרה שאני בחרתי לאמץ, הגדרה זו אומרת כי זהות היא מכלול של אמונות, תחושות, שייכות ומחויבות **שאדם מאמץ לעצמו**. בעזרת מסי' שאלות ותשובות פשוטות ניתן להתחקות אחר מרכיבי הזהות המקצועית (אמונות, שייכות, מחויבות) של קציני ונגדי החיל בצה"ל:

א. **מי אני?**

תשובה: נגד/ק. תקשוב מבצעי קרבי, נגד/ק. תקשוב טכנולוגי.

ב. **מה הייעוד המקצועי שלנו בארגון?**

תשובה: ליזום, לפתח ולהפעיל מערכות תקשוב אורכיות ורוחביות- כאלה שידעו לאפשר למפקדים ולמטות את המידע הדרוש לקבלת החלטות איכותיות בזמן כדי להכריע ולנצח - **זרוע המפקד לפיקוד ושליטה**.

זרוע המפקד כחלק מאפשר, זרוע כמעיד על הקירבה ההכרחית למפקד ולחבורת הפיקוד. זרוע כחלק בלתי נפרד מכל מאמצי המלחמה.

ג. איך אנחנו בנויים?

תשובה: אנו בנויים ממערך מבצעי וממערך טכנולוגי. זהו השלם החיילי המאפשר את מימוש יעודנו.

ד. למה חשובה שליחותנו בצה"ל?

תשובה: בלעדינו מחיר הניצחון יהיה כבד שבעתיים. בהקשרי מלחמה הוא יבוא לכדי ביטוי, בדרך כלל, בחיי אדם.

ד"ר עידן שגב בסקירתו היום על התפתחויות בחקר המוח הדגיש כי גם בהעדר יד המוח יודע לפקוד, אלא שבמצב נכות זה אין מהכתף ומטה מה שיבצע את ההנחיות העצביות שהמוח מעביר ליד החסרה.

אין גם מה שיעביר מידע מהיד החסרה אל המוח. ובכן חיל התקשוב כזרוע מאפשרת - זרוע המפקד לפיקוד ושליטה. בשוטף המחירים לנהל את צה"ל ללא מערכות מידע לניהול יביא כמעט בהכרח לבזבוז משאבים. במקרה דנן, מדובר בעיקר בבזבוז כסף יקר.

ה. איזה ערכים ואמונות מנתיבים את התנהגותנו?

התשובה: בעבר "המברק עבור יעבור", "המידע ברשת 24/7" היום. הערכים המובילים שלנו היו תמיד וממשיכים להיות מקצועיות, דבקות במשימה, רעות ומיקוד באנשים...

וכך באמצעות התשובות לחמש השאלות הנ"ל, מונחת לפנינו תמצית מפשטת של הגדרת הזהות המקצועית של חיל התקשוב בצה"ל.

5. איך גורמים לאדם לאמץ זהות ?

הכלי המרכזי הוא חינוך בבית, בבית הספר, בשאר מוסדות החינוך ועוד.. האם אימוץ הזהות שאנו מבקשים כי הפרט יאמץ הוא אתגר פשוט להורים ולחברה – ממש לא. המפתח להצלחה טמון בעקביות רבת שנים במסרים, בטקסים ובמודלים לחיקוי הנוצרים במוסדות ובבית. כל אלה הם מאמץ המכוון להעצים את תחושת הערך המוסף, שמביא את האדם/קבוצה לאמץ את הזהות אותה אנו מבקשים שיאמץ.

איך גורמים בצה"ל לאמץ זהות מקצועית ?

בדרך דומה של חינוך, הכשרה, דוגמא אישית להתנהגויות רצויות, הטמעת ערכים מקצועיים, מורשת, סמלים, טקסים ועוד.

6. האם יש סתירה בין זהות מקצועית לזהות ארגונית?

ממש לא, הן פשוט משלימות זו את זו. רופא הוא זהות מקצועית. בית החולים "סורוקה" בו הוא פועל זה - הארגון. אפשר להיות גאה להיות רופא, לראות במקצוע שליחות, ובמקביל וכמשלים להיות גאה שייך ומאותגר בארגון "סורוקה". מהנדס תקשוב בזרוע, יהיה מחר, כך רצוי, מהנדס תקשוב באגף. חשוב שכך יהיה כדי לפתח את המקצועיות וההבנה האורכית של החיבור בין המערכות. **המקצוע** נשאר מלווה כמרכיב זהותי קבוע לאורך כל שנות השרות והארגון בו מתבצעת השליחות המקצועית עשוי ואף רצוי שישתנה לאורך השרות. כדוגמא אומר בבטחה כי, אוגדה 162 כמו גם ממר"ם "נהנים" משרותם של אנשי חיל התקשוב הגאים בשליחותם המקצועית ובארגון בו הם משרתים כאחד.

מילה על דיסוננס. המושג בא מתחום המוסיקה, כאשר משמיעים ביחד שני צלילים שאין ביניהם הרמוניה התגובה של השומע המוסיקלי תבקש "לברוח" או להפסיק את הנגינה.

בהקשר הקוגניטיבי מדובר בחוסר עקביות/סתירות שהאדם מזהה בין התפיסה שלו את עצמו לבין איך שמגדירים אותו בארגון במקרה דנן, צה"ל.

בדרך כלל, התגובה האנושית תהיה להסיר את חוסר הסדר הפנימי הזה. איך? או לשנות את הדעה והאמונה הפנימית בעזרת שכנוע עצמי

או ללכת למקום שבו העקביות בין האמונה למסרים והסביבה יהיו בהלימה גבוהה יותר. לא חסרות דוגמאות – חוזרים בשאלה, בתשובה, עוזבי קיבוץ, דור המשך במושבים, אם תרצו יורדים מהארץ. רובם פעלו כנראה להשתחרר מדיסוננס זהותי. מכאן למסקנה כי הזהות המקצועית אותה אנו מבקשים כי חייל/קצין/נגד יאמץ כדי שיהיה שייך, מזוהה ומחויב לחיל התקשוב וצה"ל, איננו מובן מאליו כלל וכלל.

7. **הזהות החיילית** נקלעה בתשע השנים האחרונות (כמעט עשירית משנות קיומו של החיל!) למשבר זהותי שנחווה בכל רמות הפיקוד בחיל, במיוחד בקרב הנגדים והקצינים.

פעם החיל הפך ממבצעי ללוגיסטי (אט"ל), פעם מנותק מהפעלת הכוח ובמידה רבה מהטכנולוגיה, פעם ביחד באגף התקשוב ופעם מפוצלים בארגונים שונים. **מה זה עשה לנו בהיבט העקביות החינוכית שנועדה לפתח זהות מקצועית חיילית בקרב המפקדים במעלה הדרך? מה זה עשה ליכולת של המפקדים הנמצאים "במשבר זהות" להנחילה לדורות הבאים? לא אדע לאמוד.**

8. בעקבות המלחמה ואולי לא רק בגללה, בשלוש פעימות/מדרגות בדיונים במטכ"ל, נאמרו אמירות ברורות שסוכמו בכתב. הסיכומים המובאים כאן כלשונם השיבו את ההרמוניה בין הדרך שבה אנו מגדירים את זהותנו החיילית לבין ההגדרות החד משמעיות שסוכמו ע"י הרמטכ"ל וסגנו:

א.ב-6 באוגוסט 2007, סיכם הרמטכ"ל, רב אלוף גבי אשכנזי - דיון בנושא מנגנון האיוש של קצונה ונגדים, מנגנון שהביא הלכה למעשה לקיומם של שני חיילות תקשוב האחד מטכ"לי והשני יבשתי:

"הרמטכ"ל הדגיש את הצורך שהפרט יהיה משויך ומזוהה למסגרת ברורה מקצועית", אשר אחראית עליו מתחילת הדרך ועד סופה, ומהווה כתובת ברורה בכל ההיבטים החל מהכשרות, תוכניות שרות, תמריצים ועד גיל הפרישה וכל התווך שביניהם.

ולכן כלל האנשים **ישויכו לחיילות***.

לא יהיה שיוך למטכ"ל למעט גופים יחודיים כגון יועכ"ל, פצ"ר וכדומה. לקציני החיל הראשיים אחריות כוללת מתוך ראיית השלם לפיתוח האנשים חוגרים, קצונת חובה, קצונת קבע, נגדים וקציני מילואים".

ב. פעימה שניה , ב-7 בינואר 2008 סיכום ס' הרמטכ"ל, האלוף דן

הראל - דיון בנושא מיקומו של החיל:

"ניתן לציין כי העברת מקשר"ר (לזרוע היבשה**) הובילה **להעדר*** הזהות החיילית באגף התקשוב. **פיצול הסמכויות*** בין האגף לזרוע, כפילויות בתפקידים, בעיות בסמכות התורתית העליונה ועוד. לכך יש להוסיף בעיות בטיפול וקידום אנשים וסוגיות בלתי פתורות בשיבוץ ובקידום קציני התקשוב.

העידן הנוכחי אינו מפריד בין התקשוב במטכ"ל לתקשוב בזרוע ישנה קישוריות מערכות לאורך כל הדרך, מלמעלה למטה ואף לצדדים*. הדגש המרכזי של הרמטכ"ל בנושא התקשוב בסדנת "תפן" היה **"צה"ל ברשת"**, סוגיה זו מחדדת את **היעדר ההפרדה*** ומובילה לצורך בסמכות ק. חיל ראשי צה"לי אשר יהווה את הסמכות המקצועית העליונה למטכ"ל לבין זרועי ולפנים זרוע היבשה כאחד.

...סגן הרמטכ"ל מקבל את המלצת אג"ת להציב את חיל התקשוב

באגף התקשוב בכדי ליצור שלמות ביצועית בבניין הכוח

התקשובי הצה"לי ובהפעלתו**".

ג. ב-13 בינואר 2008 מסכם הרמטכ"ל, רב אלוף גבי אשכנזי -

בהתאם להמלצת ס' הרמטכ"ל האלוף דן הראל, ראש אג"ת

האלוף עידו נחשתן וראש אגף התקשוב האלוף עמי שפרן -

"הרמטכ"ל שב והדגיש את הצורך בחיילות מקצועיים. הרמטכ"ל

ציין כי ההסתכלות לגבי המיקום נבחנה בראיה של עיסוק החיל

כאשר השיקול הנוסף הוא בראיית בניין הכוח למלחמה.

* כל הדגשות במקור

** הבהרה של הח"מ

לאגף התקשוב אחריות להפעלת הכוח בתחומו מהמטכ"ל ועד הדרג הנפרס.

חיל הקשר (התקשוב**) צריך להיות בליבת אגף התקשוב ועינינו הוא בראש ובראשונה מבצעי... יחד עם זאת ציין הרמטכ"ל כי ישנו צורך לתת מענה לצרכי התקשוב בזרוע היבשה ולכן יש לבנות במז"י חטיבת תקשוב שתעסוק בבניין הכוח התקשובי ביבשה".

מה כל האמירות האלה והסיכומים הנ"ל אם לא מנגינה הרמונית בין הדרך בה אנו מגדירים ומנחילים כבר 60 שנה את זהותנו המקצועית לבין הדרך בה נתפסת זהותו של החיל בעיי הרמטכ"ל וסגנו?

חשוב לא לשכוח שהסיכום של הרמטכ"ל וסגנו נועד בראש ובראשונה לייצב את הפעלת הכוח ובנין הכוח גם באגף וגם ביבשה. חשוב גם לזכור היטב שעכשיו חובת ההוכחה מונחת בידינו. מה שהיה בחמש שנותיו של האגף, לא יהיה אותו הדבר בהמשך. חובה לאגף שיותאם לתת מענה לאתגרים המבצעיים והטכנולוגיים של צה"ל **בהתאמה ובזמן**. האגף והיבשה קיבלו את שביקשנו, בראש ובראשונה בהיבט הזהותי ובמידה רבה גם בהיבט ארגוני. אני סמוך ובטוח כי ראש אגף התקשוב יוביל את המהלך אל המיטב שאפשר להפיק ממנו באגף ומפקד זרוע היבשה יעשה כן בזרוע היבשה.

9. לסיכום, אין לנו יותר דיסוננס קוגניטיבי זהותי. התפיסה הזהותית של עצמנו את עצמנו, לראשונה מזה כמעט עשור, היא בבואה 1:1 כפי שהיא נהגתה על ידי הרמטכ"ל וסגנו. תודות לכך, אפשר יהיה להמשיך ברצף לטפח את הזהות המקצועית חיילית כפי שהיא הונחלה לנו ע"י מפקדי החיל לדורותיו!

10. משתמה "הטלטלה הזהותית" נוכל לדעת, להתמודד טוב בהרבה עם אתגר האתגרים של התר"ש (למעט מצבי משבר) הוא האתגר להשאיר, לצרף, לחבר ולשמר שדירת פיקוד איכותית.

** הבהרה של הח"מ

מפקדים ונגדים בסדיר ובמילואים שידעו לעמוד איתן ולאפשר לצה"ל לממש בדרך מיטבית את האתגר התקשובי, המבצעי והטכנולוגי בהפעלת הכוח ובבנייתו.

בכך נשמר את המורשת החיילית בה ידעו אנשי החיל – **מעידן היונים ועד הלוויינים – גאים להשתייך, להפעיל, לפתח ולעיתים אף לסכן את חייהם כדי לעמוד במשימותיהם בכל מצב.**

11. כאן אני סוגר את מעגל ההסבר התאורטי. "אנחת הרווחה" של הזהות החיילית מקצועית, שחוויה מצוקה של כמעט עשור היא שהניעה את מחיאות הכפיים לה זכה ראש האגף, האלוף עמי שפרן, עת בישר בכנס פקודת העבודה האגפית, שחיל התקשוב חוזר לחיקו של אגף התקשוב.

12. יום הולדת שמח לאגף, ברוכים מקבלי הפרסים, ברוכים השבים וברוכים הנמצאים.

13. נזכור את הנופלים ונודה לעמותה העושה ביהוד ובחיל עבודת קודש.

14. **בברכה,**

תא"ל	קינן,	שמוליק		
ר	"	ר	ש	ק